ภาษาอังกฤษ

Berlin, Brent. 1992. Available from: http://www.knowledgebank.irri.org.soccomm/ understandin_farmers-Ethnoscience.htm [2549]

Bonvillain, Nancy. 2003. ***Language, Cultural and Communication: The Meaning of Messages***. 4th ed. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.

Dau Tuan Nam. 2002. ***The system of Phi among the Thai in Quy Chau area, Nghe-An province*** **(Vietnam).** Nakhon Phanom: Rajabhat Institute Nakhon Phanom.

Frake, Charles O. 1980. ***Language and cultural description: essays***. Stanford, Calif.: Stanford University Press.

Htain Linn Htoo and Htoo Myint Naung. n.d. ***Myanmar-English dictionary: version 1.0.1.*** Myanmar Language Commission. Available from: http://arakanindobhasaa.blogspot.com/2009/11/myanmar-english-dictionary.html

Khit Thit . 2000. ***The Thalun English – Myanmar pocket dictionary.***

Temple, R. C.. 1991. ***The thirty-seven nats: a phrase of spirit-worship prevailing in Burma***. London: W. Griggs.

Tyler, S.A. 1987. ***Cognitive anthropology***. Prospect Heights: Waveland Press.

Sivaraksa, Sulak. 1987. ***Science, technology and spiritual values: A South-East Asian approach to modernization***. Bangkok: Pridi Banomyong Institute.

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา[1]

Development Guidelines for Small and Micro Community Enterprises in Songkhla Lake Basin

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร
ศศ.ด.(พัฒนศาสตร์), ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถาบันสันติศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
อุทิศ สังขรัตน์
ปร.ด. (วัฒนธรรมศึกษา), อาจารย์
ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

Abstract

The purpose of this paper is to study strength, weakness, opportunity, and threat of small and micro community enterprises in the Songkhla Lake Basin and to seek for development guidelines for the operation of small and micro community enterprises in the Songkhla Lake Basin. Researchers did in-depth interviews with 32 entrepreneurs by using the snowball sampling technique. In addition, researchers also used the focus group technique by inviting nine experts, including entrepreneurs and government agencies, to analyze the development of community enterprises. From this study, we found that the strength of small and micro community enterprises is that they can find raw materials for production in their community, and they also have sufficient labor while their weakness

[1]บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัยคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

is a lack of marketing. Their opportunities lie in the support from government agencies and customers' preference for handicraft products. However, they face the threat of a lack of knowledge in terms of marketing and management. In addition, in relation to the development of guidelines for the operation of small and micro community enterprises, the state agency is an important unit in developing and supporting community enterprises by providing training. The development also depends on internal development of their small and micro community enterprises themselves such as improving marketing knowledge and skills, industrial standard, product design, risk management, and all aspect of management and administration.

Keywords : Development Guideline, Small and Micro Community Enterprises, Songkhla Lake Basin

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา โดยผู้วิจัยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ประกอบการ จำนวน 32 ราย ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบ Snowball sampling และการสนทนากลุ่มด้วยการเชิญผู้เชี่ยวชาญผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 9 ท่าน เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการ วิเคราะห์เชิงบรรยาย และการวิเคราะห์บริบทของเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่าจุดแข็งของวิสาหกิจชุมชนคือ มีวัตถุดิบธรรมชาติในท้องถิ่นเพื่อใช้ในการผลิต แรงงานมีเพียงพอ จุดอ่อนคือด้านการตลาด

ส่วนโอกาสคือความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐและความนิยมของลูกค้าในผลิตภัณฑ์จากสินค้าที่ผลิตด้วยฝีมือแรงงาน อย่างไรก็ตามอุปสรรคที่สำคัญคือ ความรู้ด้านการตลาดและการบริหารจัดการ โดยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน จะต้องอาศัยการพัฒนาโดยการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การฝึกอบรม และการพัฒนาภายในองค์กรวิสาหกิจชุมชนเอง เช่น การแสวงหาความรู้และทักษะด้านการตลาด การพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การออกแบบผลิตภัณฑ์ การจัดการความเสี่ยง และการบริหารจัดการด้านต่างๆ

คำสำคัญ : แนวทางพัฒนา วิสาหกิจชุมชน ลุ่มทะเลสาบสงขลา

บทนำ

แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนและเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน เพราะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้อย่างมั่นคง กลุ่มงานพัฒนาวิสาหกิจเกษตรชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร (2549) ได้อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชนหมายถึง กิจการของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการที่คนกลุ่มหนึ่งในชุมชนมาร่วมมือกันทำการผลิต การแปรรูป การจัดการทรัพยากร การจัดการทุน การจัดการตลาด โดยวิสาหกิจชุมชนเน้นการแบ่งปัน การช่วยเหลือกัน มากกว่าการแข่งขัน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหน่วยที่ทำให้เกิดความร่วมแรงร่วมใจ ไม่

แตกแยก แบ่งพวก และไม่ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของตนและพวกพ้อง (เสรี พงศ์พิศ, 2552 : 9-10) โดยมีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ซึ่งมีเจตนารมณ์ให้การส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ มลิมาศ จริยพงศ์ เสาวลักษณ์ รุ่งตะวัน เรืองศรี และปราโมทย์ แก้ววงศ์ศรี (2553) อธิบายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนรอบๆ ลุ่มทะเลสาบสงขลากำลังสูญหายไปเพราะขาดผู้สืบทอด เนื่องจากวิถีชีวิตชุมชนมุ่งตอบสนองโลกาภิวัฒน์และมุ่งเน้นระบบผลิตตามระบบสากลนิยม จรูญ หยูทอง-แสงอุทัย (2551) ได้อธิบายถึงปัญหารอบๆ ทะเลสาบสงขลาไว้ว่า การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นในอำเภอชะอวดตั้งแต่อดีตทำให้ชุมชนและท้องถิ่นล่มสลาย ไม่ว่าจะเป็นประเพณีวัฒนธรรม การเมือง สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะสาเหตุที่เกิดการล่มสลายของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาก็เพราะเกิดจากการพัฒนาที่นโยบายการพัฒนามาจากส่วนกลางโดยไม่ได้มาศึกษาบริบทของพื้นที่ก่อนที่จะกำหนดนโยบาย

นอกจากนั้น ปัญหาของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสงขลาส่วนมากคือกิจกรรมวิสาหกิจไม่มีความต่อเนื่อง ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนด้อยคุณภาพ ขาดผู้นำในการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนที่ดี และการสนับสนุนแผนของวิสาหกิจชุมชนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีน้อย ทำให้มีปัญหาในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (อรุณ หนูผุด, 2554 : 104-105) ในส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า การดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชนจะเป็นผู้ผลิตอย่างเดียว แต่จะไม่มีความชำนาญด้านการตลาด ทำให้เกิดผลทางลบ คือสินค้าวิสาหกิจชุมชนจะจำหน่ายเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกได้น้อย

วิสาหกิจชุมชนเกิดการขาดทุน ไม่มีแรงจูงใจในการทำกิจการ ขณะเดียวกันหน่วยงานภาคี ไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนัก (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2554 : 62-63) วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดพัทลุงมีจุดอ่อน คือ เครือข่ายส่วนใหญ่ยังขาดความเข้มแข็ง ขาดการออม ขาดการประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านทางสื่อมวลชนต่างๆ ขาดการใช้พื้นที่เหมาะสม ขาดการเรียนรู้หรือวิจัย ทำให้ไม่สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก (สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง, 2554 : 53-56)

จากที่กล่าวมานั้น การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในรอบทะเลสาบสงขลาได้มีการดำเนินการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นอันเกิดจากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนก็ยังมีอยู่หลายประการ การศึกษาเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงมีคำถามเพื่อการวิจัยคือ 1) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลามีอะไรบ้าง และ 2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลาเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน โดยแบ่งกลุ่มวิสาหกิจออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสินค้าเกษตร 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสินค้าอาหาร และ 3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูป/ประดิษฐ์เครื่องอุปโภค-บริโภค

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยคือ วิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอต่างๆ ในพื้นที่ 3 จังหวัดคือ 1) จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบไปด้วย อำเภอชะอวด และอำเภอหัวไทร 2) จังหวัดพัทลุง ประกอบไปด้วย อำเภอเมือง อำเภอเขาชัยสน อำเภอปากพยูน อำเภอป่าพะยอม และอำเภอบางแก้ว และ 3) จังหวัดสงขลา ประกอบไปด้วย อำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอสิงหนคร อำเภอเมือง อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอรัตภูมิ

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยทำการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มประชากร (In-depth interview) โดยทำการสัมภาษณ์ตัวแทนวิสาหกิจชุมชนที่อยู่ในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา จำนวน 32 ราย ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ Snowball Sampling และใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ด้วยการเชิญผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ และผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน จำนวน 9 คน มาสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT analysis) การวิเคราะห์เชิงบริบทของเนื้อหา (Content analysis) และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive analysis)

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วิสาหกิจชุมชนหมายถึง กิจการของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน (สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548) วิสาหกิจชุมชนจะต้องมีลักษณะสำคัญ 7 ประการคือ ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล ดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นระบบ มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ และมีการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนเป้าหมาย (เสรี พงศ์พิศ, 2552 : 40)

รังสรรค์ ปิติปัญญา (2542) ได้อธิบายว่าธุรกิจชุมชน เป็นธุรกิจของชุมชน โดยมีคนในชุมชนร่วมกันเป็นเจ้าของ ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันรับผิดชอบผลที่เกิดจากการดำเนินงาน ถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน การส่งเสริมให้ชาวบ้านทำธุรกิจชุมชน เป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีโอกาสเรียนรู้วิธีการจัดการธุรกิจ การทำงานร่วมกันเพื่อตัวเองและเพื่อส่วนรวม ตลอดจนได้เรียนรู้ถึงการจัดการผลประโยชน์เพื่อพัฒนาชุมชน การเรียนรู้ผ่านการทำธุรกิจชุมชนนี้จะทำให้ชาวบ้านและชุมชนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสม และเกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ดังนั้นธุรกิจชุมชน จึงนับว่าเป็นวิธีการหรือกระบวนการที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อ “การพัฒนาคนและชุมชน” ซึ่งนอกจากนี้ผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนโดยตรงแล้วยังเชื่อว่าจะมีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนด้วย

ในการศึกษาเรื่องผู้ประกอบการในประเทศแอฟริกาใต้ของ Adonisi and Wyk (2012) พบว่ามีปัจจัย 8 ด้านของระบบการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อด้านการตลาดของผู้ประกอบการ คือ การตัดสินใจในการทำงาน สิ่งสนับสนุนด้านการจัดการ ระบบแรงจูงใจ การได้มาซึ่งนวัตกรรม การสนับสนุนทางการเงิน เวลาในการทำงานที่ยืดหยุ่น ขอบเขตขององค์การ และระยะเวลาการทำงาน นอกจากนั้น ปัทมาวดี ซูซูกิ (2552 : 20-21) ได้อธิบายไว้ว่า องค์กรการเงินในชุมชน เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ชาวบ้านใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ด้วยการกู้ยืมแหล่งเงินที่ดอกเบี้ยต่ำที่สุดมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจกรรม เช่น การเกษตร อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านยังคงจำเป็นต้องกู้เงินจากหลายแหล่ง เพราะองค์กรการเงินในชุมชนไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางการเงินให้แก่ชาวบ้านต่อรายได้อย่างเพียงพอ

จากข้อมูลของสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก (2554 : 45) ได้วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดพิษณุโลกไว้ดังนี้ 1) หน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนน้อย ไม่จริงจัง และแนวทางการส่งเสริมไม่ชัดเจนและไม่ต่อเนื่อง 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มได้เข้าร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานภาคีหลายหน่วยงานและมีการใช้ชื่ออื่นในการเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งที่เป็นกลุ่มเดียวกัน ทำให้เกิดการเข้าใจผิดระหว่างหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน 3) วิสาหกิจชุมชนยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้และยังต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตและเงินทุนจากภายนอก 4) หน่วยงานภาคีในระดับอำเภอและจังหวัด ไม่มีการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน และมีความเข้าใจว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นงานของกรมส่งเสริมการเกษตร และ 5) วิสาหกิจชุมชนบางแห่งไม่ได้เกิดจากปัญหาหรือความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง แต่มาจดทะเบียนเพื่อขอรับการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานต่าง ๆ และเพื่อหวังกู้เงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งมิได้ประกอบกิจกรรมอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง

จากการศึกษาของ วิทยา จันทะวงศ์ศรี (2547) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่าปัจจัยที่ต้องพิจารณาและให้ความสำคัญเพื่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนคือ ปัจจัยด้านการผลิต ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านการเงิน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในกลุ่มวิสาหกิจ ปัจจัยที่เกี่ยวกับความเป็นผู้นำ ปัจจัยด้านแรงงาน ปัจจัยที่เกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอก ปัจจัยที่เกี่ยวกับสมาชิก และปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร นอกจากนั้น มนเทียร โรหิตเสถียร (2549) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จากผ้าในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจคือ ปัจจัยด้านการเงิน ด้านลูกค้า กระบวนการภายในธุรกิจ การเรียนรู้ และการสร้างนวัตกรรมใหม่

สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร (2547) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน พบว่ารูปแบบการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสม คือ การจัดวางระบบ การจัดการในแต่ละกิจกรรมทางธุรกิจให้มีระบบมากขึ้น พร้อมกับเพิ่มศักยภาพทางการจัดการโดยเฉพาะทางด้านการเงินและการบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับ นันทรัตน์ นามบุรี (2555) อภิปรายว่าวิสาหกิจชุมชนในสามจังหวัดชายแดนใต้ไม่มีการทำระบบบัญชี เพราะขาดความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน และมีจุดอ่อนเรื่องในการหาความรู้และทักษะในการทำบัญชี

วระวุฒิ หล้าทุม (2540) ที่ได้อธิบายว่า การผลิตที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานประกอบไปด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) คณะกรรมการของกลุ่มต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทำตามระเบียบข้อบังคับ และสามารถวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่มได้ 2) สมาชิกกลุ่มต้องเข้าใจและปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่ม ซื่อสัตย์ ให้ความคิดเห็นเพื่อพัฒนากลุ่มและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ 3) การเงินต้องมีความรัดกุม มีการวางแผน และ

ปฏิบัติตามข้อบังคับอย่างเคร่งครัด 4) มีการดำเนินการวางแผนด้านปัจจัยการผลิตเป็นอย่างดี และ 5) มีระบบการจัดการกลุ่มที่ดีเช่น การวางแผนการพัฒนาความรู้สมาชิก และการสนับสนุนการทำงานและขวัญกำลังใจ นอกจากนั้น จิตต์ใส แก้วบุญเรือง (2545) ได้อธิบายปัญหาการผลิตของวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ใช้การวางแผนการผลิตตามจำนวนที่ลูกค้าต้องการ ไม่มีการสำรองวัตถุดิบเพื่อการผลิต และบางชุมชนต้องอาศัยการสั่งซื้อวัตถุดิบ ทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ามีปัจจัยจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยสามารถนำประเด็นที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

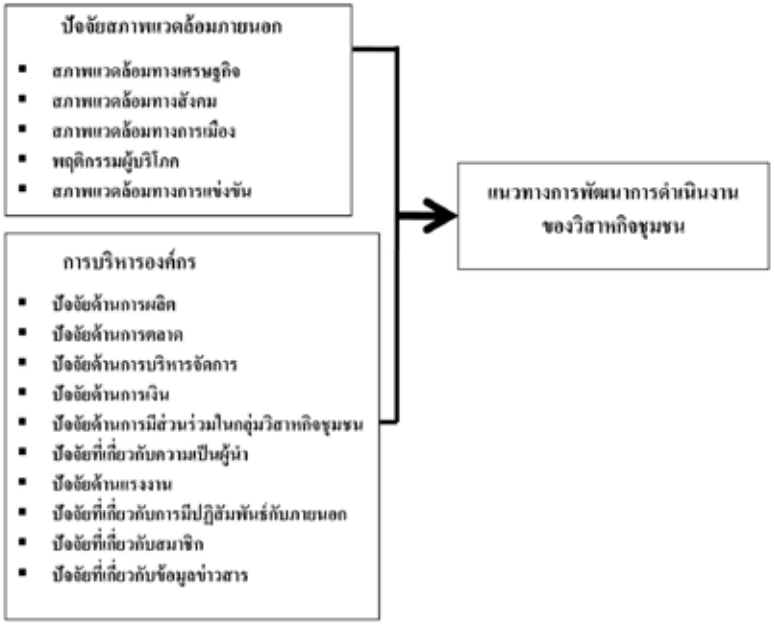

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการศึกษา

ในการนำเสนอผลการศึกษา มีการนำเสนอใน 3 หัวข้อคือ 1) จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชน 2) ปัญหาของวิสาหกิจชุมชน และ 3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ดังต่อไปนี้

1. จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาพบว่า จุดแข็งของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลาคือ มีวัตถุดิบในท้องถิ่นเพื่อใช้ในการผลิต แรงงานมีเพียงพอ ส่วนจุดอ่อนที่สำคัญคือ ด้านการตลาด ในด้านโอกาสพบว่า ความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิสาหกิจชุมชน และกระแสความนิยมที่เกิดจากสินค้าที่ผลิตด้วยฝีมือแรงงาน อย่างไรก็ตามอุปสรรคที่สำคัญคือ การขาดการสนับสนุนด้านการตลาดหรือสถานที่ในการขายสินค้าจากกลุ่ม การขาดเงินออมเพื่อใช้ลงทุนขยายกิจการ และมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เป็นต้น ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
1. ความสามารถของกำลังคน	1. อุปกรณ์ขาดความทันสมัย
2. ความได้เปรียบด้านวัตถุดิบที่มีราคาต่ำ	2. ทักษะด้านเทคนิคและการผลิต
3. วัตถุดิบเพื่อการผลิตหาได้ในท้องถิ่น	3. กลุ่มเป็นที่เชื่อถือและรู้จักของบุคคลไม่มากนัก
4. ความมั่นคงทางการเงิน	4. ขาดความรู้และทักษะในการจัดการระบบบัญชีและการเงิน
5. ต้นทุนในการผลิตต่ำ	5. ส่วนแบ่งการตลาดไม่สูง
6. ชื่อเสียงด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์	6. การขาดความมีประสิทธิภาพของการตลาด
7. ต้นทุนในการจัดจำหน่ายต่ำ	7. การขาดการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์
8. ความสามารถในการสร้างกำไรสูง	

โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Treats)
1. จำนวนลูกค้าในชุมชนและทั่วไปมีมาก 2. วัตถุดิบในท้องถิ่นและจากผู้ขายวัตถุดิบ 3. ความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิสาหกิจชุมชน 4. กระแสนิยมในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ 5. กระแสความนิยมที่เกิดจากสินค้าที่ผลิตด้วยฝีมือแรงงาน (Handicraft) 6. ความสนใจของบุคคลทั่วไปที่มีต่อสินค้าจากโครงการวิสาหกิจชุมชน 7. การประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง	1. การขาดการสนับสนุนด้านการตลาดหรือสถานที่ในการขายสินค้า 2. ทักษะทางด้านภาษาต่างชาติและการติดต่อสื่อสาร 3. รายได้ของประชากรที่เป็นกลุ่มลูกค้าไม่สูง 4. การขาดความรู้และทักษะแรงงานขั้นสูง 5. การออมน้อยของกลุ่มวิสาหกิจมีน้อย 6. การเพิ่มขึ้นของเทคโนโลยีที่ใช้ประโยชน์แก่ผู้ผลิตวิสาหกิจชุมชนมีน้อย 7. การขาดการสนับสนุนด้านเงินทุนจากหน่วยงานของรัฐ 8. การขาดการรับรองมาตรฐานสินค้าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. ปัญหาของวิสาหกิจชุมชน

จากการสำรวจและสัมภาษณ์วิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจได้ดังต่อไปนี้

ปัญหาการตลาดเป็นปัญหาใหญ่ของวิสาหกิจชุมชนจำนวนมาก เพราะการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยส่วนมากเกิดจากการรวมตัวกันของชาวบ้านผู้อยู่ในชนบทซึ่งมักจะขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ และวิถีชาวบ้านมักจะใช้การผลิตนำการตลาด กล่าวคือผลิตสินค้าในสิ่งที่ตนเองชอบหรือมีความชำนาญ เมื่อผลิตเสร็จแล้วจึงค่อยมาคิดว่าจะผลิตแล้ว ขายใคร ขายที่ไหน ขายอย่างไร ถัดมาก็เป็นเรื่องของช่องทางการจัดจำหน่ายและการขยายตลาด พบว่าวิสาหกิจชุมชนจำนวนไม่น้อย ไม่ได้มีช่องทางการจัดจำหน่ายมากนัก อาศัยงานแสดงสินค้าของหน่วยงานภาครัฐกับการขายหน้าร้านของตนเองเป็นหลัก ปัญหาการขาดแหล่งจำหน่ายสินค้าคือ ไม่มีสถานที่ในการจัดจำหน่ายสินค้า ปัญหาการขาดเครือข่ายในการจำหน่ายสินค้า คือการขาดผู้นำกลุ่มที่จะรวมสินค้าไปจัดจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคโดยตรง การทำการตลาดต่างประเทศก็เป็นปัญหาหนึ่งเพราะการขาดความรู้ทางด้านภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษามลายู เป็นต้น

วิสาหกิจชุมชนจำนวนหนึ่งไม่มีระบบบัญชีที่ดีหรือไม่มีเลย ทำให้ไม่ทราบต้นทุนการผลิตที่แท้จริง มีการใช้เงินหมุนเวียนของวิสาหกิจชุมชนของตนไปปะปนกับค่าใช้จ่ายส่วนตัว หรือในกรณีที่สมาชิกมีการผลิตสินค้าหลายอย่างและมีการจดทะเบียนวิสาหกิจหลายกลุ่ม ก็ไม่มีการจำแนกแยกแยะระบบบัญชีของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจที่ชัดเจน ทำให้การใช้เงินมีลักษณะที่ปะปนกันจนไม่สามารถจำแนกแยกแยะได้ว่า รายได้ตรงไหนหรือรายจ่ายตรงไหน เป็นของสินค้าหรือวิสาหกิจประเภทใด ส่วนปัญหาด้านการเงินเกิดจากการขาดเงินลงทุนเพื่อพัฒนากิจการ เพราะถึงแม้เมื่อจดทะเบียนรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้วจะสามารถขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินได้ แต่วิสาหกิจโดยส่วนมากจะไม่มีโอกาสได้ขอสินเชื่อดังกล่าว เพราะการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงิน สมาชิกในวิสาหกิจชุมชนจะต้องร่วมกันเป็นผู้ค้ำประกันให้แก่วิสาหกิจชุมชนในการขอสินเชื่อ แต่สมาชิกโดยส่วนมากจะไม่อยากเป็นผู้ค้ำประกันให้แก่วิสาหกิจชุมชนด้วยสาเหตุหลายประการเช่น ไม่อยากรับผิดชอบถ้าวิสาหกิจผ่อนส่งไม่ได้ หรือการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินมาแล้วมักจะไม่ได้นำมาใช้ในกิจการของวิสาหกิจชุมชนแต่สมาชิกมักจะนำไปแบ่งกันเพื่อใช้เป็นการส่วนตัว อันดับต่อมาคือ ปัญหาการขาดกระแสเงินสดหมุนเวียนในองค์กร เพราะผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจำนวนหนึ่ง ขายสินค้าด้วยระบบเงินเชื่อให้แก่พ่อค้าคนกลาง ซึ่งพ่อค้าคนกลางหรือผู้ที่มาซื้อไปขายต่อ จะจ่ายค่าสินค้าก็ต่อเมื่อนำสินค้าไปแล้วขายได้ ซึ่งระบบนี้เกิดจากความไว้วางใจและเกิดขึ้นโดยทั่วไปในระบบการค้าของสังคมชนบท

ด้านการผลิต ในการผลิตบางประเภทต้องใช้แรงงานที่มีทักษะพอสมควรแต่การพัฒนาทักษะให้แก่สมาชิกที่มาทำการผลิตยังไม่สามารถพัฒนาได้ดีทำให้ส่งผลต่อคุณภาพของสินค้า อันดับต่อมาคือ ปัญหาที่เกิดจากต้นทุนของวัตถุดิบเพื่อการผลิต เนื่องด้วยวิสาหกิจชุมชนจำนวนไม่น้อยไม่ได้ผลิตสินค้าที่ใช้วัตถุดิบที่มาจากฐานทรัพยากรในท้องถิ่น จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายด้านต้นทุนวัตถุดิบเพราะการกำหนดราคาวัตถุดิบขึ้นอยู่กับผู้ขายวัตถุดิบ นอกจากนั้นผู้ผลิตบางรายที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น โดยเฉพาะวัตถุดิบที่มาจากทรัพยากรธรรมชาติ ก็มีปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบเพราะใช้วัตถุดิบธรรมชาติมากเกินไปจนธรรมชาติไม่สามารถฟื้นฟูและเจริญเติบโตได้ทันกับปริมาณการใช้ นอกจากนั้นก็เป็นปัญหาด้านการพัฒนาตนเองไปสู่การได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตเช่น มาตรฐานขององค์การอาหารและยา (อ.ย.) หรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

ในด้านต้นทุนการผลิตพบว่าการผลิตจำนวนมากเป็นงานฝีมือ โดยใช้ทักษะแรงงานของสมาชิกผลิตเป็นหลัก โดยมีการใช้เครื่องจักรค่อนข้างน้อย ทำให้ต้นทุนโดยส่วนใหญ่อยู่ที่ต้นทุนค่าจ้างแรงงานเพื่อการผลิต ซึ่งเมื่อรวมต้นทุนทุกอย่างเมื่อผลิตสินค้าเสร็จและตั้งราคาจำหน่าย ทำให้มีราคาจำหน่ายค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับสินค้าประเภทเดียวกันกับสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมที่สามารถใช้ทดแทนกันได้ ซึ่งถ้าผู้ประกอบการ ไม่มีการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์สินค้าที่ดี หรือไม่มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีแล้ว การผลิตเพื่อขายสินค้าและแข่งขันกับคู่แข่งอื่นๆ ก็จะทำได้ค่อนข้างลำบาก งานที่จะขายได้จึงต้องเป็นงานที่แสดงเอกลักษณ์เฉพาะของสินค้าด้วยเช่นกัน

ผู้ประกอบการจำนวนมากไม่ได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานเช่น การสร้างเว็ปไซต์หรือโฮมเพจเพื่อการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ หรือไม่มีการใช้ระบบโปรแกรมทางด้านบัญชีที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการช่วยทำงาน ซึ่งมีบางวิสาหกิจที่ได้รับการสนับสนุนโปรแกรมสำเร็จรูปทางด้านบัญชีเพื่อใช้งานในวิสาหกิจ แต่พอไปอบรมมาแล้วในทางปฏิบัติก็ไม่สามารถทำได้ ซึ่งทำให้ถึงแม้จะมีโปรแกรมสำเร็จรูปแต่ก็ยังทำบัญชีแบบเก่าอยู่

และการออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลาจำนวนมากต่างก็ยอมรับว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ของตนเอง รวมไปถึงบรรจุภัณฑ์ยังไม่ดีเท่าที่ควร ถึงแม้บางวิสาหกิจจะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐเช่น มหาวิทยาลัยในพื้นที่เพื่อช่วยในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ แต่ก็ยังไม่สามารถสั่งผลิตบรรจุภัณฑ์ตามที่ออกแบบได้เพราะมีต้นทุนค่อนข้างสูง ดังนั้นวิสาหกิจต่างๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ด้วยตนเอง โดยใช้วัสดุหรือวัตถุดิบที่หาได้จากท้องถิ่นหรือสั่งผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมได้ในราคาไม่สูงมาก นอกจากนั้นพบว่าในบางวิสาหกิจที่มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ดีและสามารถเข้าสู่ตลาดผู้บริโภคได้ดีแล้ว ก็มักจะโดนลอกเลียนแบบโดยผู้ผลิตสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยผลิตสินค้าแบบเดียวกันแต่นำมาจำหน่ายในราคาที่ถูกกว่าที่วิสาหกิจชุมชนจำหน่าย

จากการศึกษาพบปัญหาของวิสาหกิจชุมชนซึ่งสามารถวิเคราะห์ออกมาได้ 6 ประเด็นปัญหาที่สำคัญ ผู้วิจัยนำทั้ง 6 ประเด็นดังกล่าวมาวิเคราะห์และลำดับความสำคัญของปัญหาโดยใช้การวิเคราะห์จากจำนวนความถี่ที่วิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความสำคัญของปัญหา

ปัญหา	ลำดับที่	ความถี่	หมายเหตุ
การตลาด	1	30	เป็นปัญหาที่พบโดยส่วนมาก เพราะขาดความรู้ ความเข้าใจ
การผลิต	2	25	ไม่ได้คุณภาพ
ต้นทุนการผลิต	3	23	ต้นทุนแรงงานและต้นทุนวัตถุดิบ
บัญชี-การเงิน	4	22	โดยมากขาดระบบที่ดี และมักทำบัญชีแบบง่ายๆ

ปัญหา	ลำดับที่	ความถี่	หมายเหตุ
การออกแบบผลิตภัณฑ์	5	18	ขาดความรู้
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	6	12	ผู้ประกอบการโดยส่วนมาก มองว่ายังสามารถผลิตและขายสินค้าได้ โดยไม่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วย

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา

ในการหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา ผู้วิจัยใช้วิธีการเชิญเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่และผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการวิสาหกิจ รวมทั้งหมด 9 ท่าน มาร่วมอภิปรายและสนทนากลุ่ม โดยสามารถสรุปแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลาดังนี้

1) การดำเนินงานด้านการตลาด ผู้ประกอบการจะต้องเปลี่ยนวิธีการผลิตจากการผลิตนำการตลาดมาเป็นการตลาดนำการผลิต กล่าวคือ ก่อนที่จะผลิตอะไรผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจะต้องศึกษาก่อนว่าสินค้าที่จะผลิตเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคหรือไม่ ผลิตแล้วกลุ่มผู้บริโภคคือใคร ผู้บริโภคชอบผลิตภัณฑ์แบบไหน และผลิตแล้วจะไปขายที่ไหน เป็นต้น โดยหน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะสำนักงานเกษตรจังหวัด ควรจะเข้ามามีบทบาทด้านนี้เพิ่มมากขึ้นโดยอาศัยความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการจัดหาสถานที่แสดงสินค้าอย่างถาวรสำหรับวิสาหกิจชุมชนประจำจังหวัด โดยให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถนำสินค้าของตนมาแสดงได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และหน่วยงานภาครัฐควรจะเข้ามามีบทบาทในการเป็นตัวกลางระหว่างวิสาหกิจชุมชนกับผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้นสำหรับการสร้างโอกาสทางการตลาด

2) ด้านระบบบัญชีการเงิน จากการศึกษาพบว่า ถึงแม้วิสาหกิจชุมชนเกือบทุกแห่งจะได้รับการอบรมความรู้ด้านการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย แต่มีวิสาหกิจจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่จัดทำบัญชีดังกล่าว ทำให้ไม่รู้รายรับ-รายจ่ายที่แท้จริง หรือไม่รู้ต้นทุนการผลิตที่แท้จริง ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐนอกจากจะจัดอบรมแล้ว จะต้องออกระเบียบเรื่องการทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และมีการตรวจบัญชีจากภาครัฐอยู่เสมอ เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนทุกแห่งได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และสามารถบริหารงานการเงินได้ตามความเป็นจริง และจะทำให้สามารถคำนวณรายรับ-รายจ่าย และต้นทุนการผลิตที่แท้จริงได้ต่อไป

3) มาตรฐานอุตสาหกรรมและการออกแบบผลิตภัณฑ์ นอกจากที่กล่าวมาข้างต้น มาตรฐานวิสาหกิจชุมชนก็มีความจำเป็นต่อการดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชน เพราะเป็นเครื่องหมายรับประกันว่า สินค้าที่ผลิตโดยกลุ่มวิสาหกิจได้รับการรับรองมาตรฐานมีมาตรฐานการผลิต สินค้ามีความปลอดภัย และมีการควบคุมดูแลมาตรฐานการผลิตต่างๆ ซึ่งมาตรฐานการผลิตจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค โดยมาตรฐานที่วิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องได้รับการรับรองเช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และมาตรฐานการจัดการวิสาหกิจชุมชน (มจก.) ส่วนมาตรฐานอื่นๆ ก็มีความจำเป็น เช่น วิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าที่เกี่ยวกับอาหาร สมุนไพร หรือผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพมีความจำเป็นต้องมีคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัยของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อ.ย.) ในด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะสำนักงานเกษตรจังหวัดจะต้องเป็นผู้ประสานงานหรือสื่อกลางระหว่างวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่กับสถาบันการศึกษา เพื่อให้สถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนในสาขาวิชาการออกแบบ มาเป็นผู้ช่วยออกแบบผลิตภัณฑ์ให้วิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

4) การผลิต รัฐจะต้องสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนที่ใช้วัตถุดิบที่ตนเองมีในท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการผลิต นอกจากนั้นต้องพัฒนาความเข้าใจ

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตด้วยเช่นกัน การพัฒนาฝีมือแรงงานจำต้องมีการอบรมทักษะสมาชิกวิสาหกิจที่เข้ามาทำงานใหม่ให้มีทักษะความสามารถก่อนที่จะทำการผลิตสินค้า นอกจากนี้ก็เป็นเรื่องของการที่รัฐจะต้องสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนให้พัฒนาตนเองไปสู่การได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต่างๆ ด้วยการให้ความรู้ ความเข้าใจและพัฒนาด้านต่างๆ โดยหน่วยงานภาครัฐเช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดจะต้องเป็นเจ้าภาพหลักในการให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ของตนเอง

5) ด้านภาษาต่างประเทศ ในการพัฒนาด้านนี้เป็นอุปสรรคสำคัญเป็นอย่างมากของการพัฒนา เพราะขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคลว่ามีความพร้อมและความปรารถนาที่จะพัฒนาทักษะด้านภาษาของตนมากน้อยขนาดไหน โดยปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาทักษะด้านภาษานี้สัมฤทธิ์ผลได้ ภาครัฐจะต้องเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการในด้านต่างๆ เช่น การกระตุ้นการสร้างแรงจูงใจ การจัดอบรมด้านภาษา และการประสานงานกับสถาบันการศึกษาต่างๆ เป็นต้น

6) การลดต้นทุนการผลิต เป็นหัวใจสำคัญของการผลิตสินค้าและบริการเพื่อการแข่งขัน ดังนั้นผู้ประกอบการจะต้องเน้นการใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นของตนเองเพื่อจะได้ไม่ต้องมีต้นทุนการจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อการผลิต นอกจากนั้นปัญหาที่พบเป็นส่วนมากของวิสาหกิจชุมชนที่ใช้ทักษะฝีมือแรงงานในการผลิตคือ ปัญหาต้นทุนแรงงาน วิธีการแก้ปัญหานี้ผู้บริหารวิสาหกิจชุมชนจะต้องเปลี่ยนวิธีการจ่ายค่าแรงจากการจ่ายค่าแรงเป็นรายวันเปลี่ยนมาจ่ายค่าแรงสมาชิกผู้ผลิตสินค้าเป็นรายชิ้น

7) วิสาหกิจชุมชนจะต้องเน้นการบริหารที่มีความเสี่ยงต่ำ เช่น การไม่ก่อหนี้จนเกินขีดความสามารถของตนเองที่จะชำระได้ เช่น ไม่มีการกู้เงินจากสถาบันการเงินหรือธนาคารเพื่อมาขยายกิจการ ซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์หรือเป็นเงินทุนหมุนเวียนมากเกินไป ในการกู้เงินควรจะกู้เฉพาะในจำนวนเท่าที่จำเป็นหรือมีความสามารถในการผ่อนชำระได้ หรือใช้เงินออมส่วนตัว เงินออมของทางกลุ่ม หรือการระดมหุ้นจากสมาชิกมาใช้ในการลงทุนเพื่อขยายกิจการ เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงที่เกิดจากการก่อหนี้สินขึ้นโดยอาจจะมีปัญหาในการชำระหนี้ในอนาคต

8) การพัฒนาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการตลาด การโฆษณาและประชาสัมพันธ์สินค้า โดยผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น เว็บไซต์ของหน่วยงานราชการ หรือการสร้างเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์สินค้าและเพื่อการจำหน่ายสินค้าด้วยตนเองเป็นต้น โดยภาครัฐจะต้องสนับสนุนให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้พัฒนาตนเองด้วยการฝึกอบรม การสร้างเว็บเพจโดยใช้แอพพลิเคชั่นสำเร็จรูปที่มีให้ใช้ฟรี เป็นต้น

จากผลการศึกษา พบว่ารัฐมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการช่วยสนับสนุนการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชน ส่วนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมี 8 ประเด็นที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนต้องให้ความสำคัญสำหรับการพัฒนากลุ่มตนเองคือ การตลาด การผลิต ลดต้นทุนการผลิต การเงินและบัญชี การออกแบบผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาษาต่างประเทศ และการบริหารความเสี่ยงต่ำ ดังแสดงในภาพที่ 2

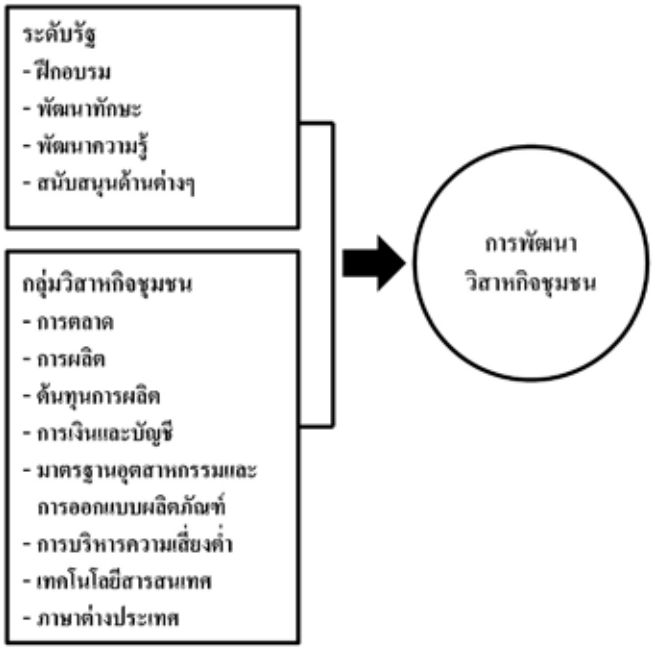

ภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ของวิสาหกิจชุมชนโดยภาพรวม พบว่า จุดแข็งคือ ความได้เปรียบด้านวัตถุดิบ และภาวะความเป็นผู้นำของกลุ่ม จุดอ่อนคือ อุปกรณ์ขาดความทันสมัย และขาดด้านส่วนแบ่งตลาด โอกาส คือ กระแสนิยมในการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติและจำนวนลูกค้ามีมาก และอุปสรรคคือ การ ขาดการรับรองมาตรฐานสินค้าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีการพัฒนาตนเองในด้านการเรียนรู้ การจัดการความรู้ในองค์กรของตน ซึ่ง Wasko and Faraj (2000) ได้อธิบายว่า การจัดการความรู้เป็นส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กร ซึ่งการจัดการความรู้คือ การค้นพบ การแลกเปลี่ยนการ

ถ่ายทอดองค์ความรู้ และการได้มาซึ่งองค์ความรู้ ในความรู้ที่กระจ่างชัดโดยผู้เชี่ยวชาญ หรือการนำความรู้ที่อยู่ในคนเช่น ประสบการณ์ที่ได้รับมาแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ก็คือวิถีทางที่จะช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

ในการพัฒนาด้านต้นทุนการผลิต ผู้ประกอบการจะต้องให้ความสำคัญกับต้นทุนแรงงานและต้นทุนวัตถุดิบ เพราะเป็นประเด็นสำคัญที่สัมพันธ์กับต้นทุนราคาขายสินค้าของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องหาวิธีการบริหารจัดการเช่น เปลี่ยนการจ่ายค่าแรงจากการจ่ายเป็นรายวันมาจ่ายเป็นรายชิ้น หรือใช้วิธีการจ้างเหมา นอกจากนั้น ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยังสามารถเข้าไปสู่การพัฒนาตนเองไปเป็นผู้รับช่วงการผลิตจากอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดใหญ่ได้เช่น การรับจ้างเย็บผ้า โดยรับค่าแรงเป็นรายชิ้นจากผู้ว่าจ้าง ซึ่ง Promsaka Na Sakolnakorn (2011) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า การที่วิสาหกิจชุมชนเข้ามาเป็นผู้รับช่วงการผลิต จะทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นเพราะมีรายได้เพิ่มเติมมากขึ้น นอกจากจะส่งผลทางเศรษฐกิจแล้ว ยังส่งผลทางสังคมคือ การมีงานทำในชุมชนทำให้ไม่ต้องย้ายไปหางานทำยังพื้นที่อื่น ซึ่งส่งผลให้คนในครอบครัวได้อยู่ด้วยกันและดูแลกัน เป็นต้น

การบริหารการเงินและบัญชีมีผลต่อความอยู่รอดของวิสาหกิจ โดยการเงินเป็นปัญหาที่สำคัญในปัจจุบันที่กำลังเกิดกับวิสาหกิจหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของการหาแหล่งเงินทุนจากทางสถาบันการเงินหรือเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดจากองค์กรเองที่ไม่มีการจัดการทางด้านการเงินและบัญชีในองค์กรอย่างเป็นระบบ และไม่มีการกำหนดนโยบายหรือการวางแผนการใช้เงินอย่างถูกวิธี จากการศึกษาของ Promsaka Na Sakolnakorn, Aim Im Tham, and Khamanarong, S. (2009) ได้อธิบายไว้ว่า ผู้ประกอบการที่มีวิสัยทัศน์จะต้องกำหนดนโยบายการจัดการทางด้านการเงินลงในแผนธุรกิจขององค์กรที่เข้มงวด และต้องมีการใช้ทรัพยากร

ทางการเงินให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนั้น ผู้ประกอบการจะต้องรู้หลักของการบริหารการเงินและบัญชีที่ถูกต้อง โดยผู้ประกอบการที่ขาดความรู้ด้านการเงินและบัญชี ควรจะไปขอรับคำปรึกษาจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของตนเองต่อไป

โดยปัจจัยที่จะทำให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร (2556 : 16) ได้อธิบายไว้ว่าประกอบไปด้วย 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยภายในกลุ่มวิสาหกิจ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการวางกฎระเบียบ การแบ่งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ การระดมทุน การแบ่งปันผลประโยชน์ ความเสียสละ ความสามัคคี ความร่วมมือของสมาชิกและครอบครัว การดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การควบคุมคุณภาพสินค้า การจัดสรรเวลาในการทำกิจกรรม การพัฒนาความรู้ ภูมิปัญญา การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนากิจกรรมและการตลาด ศักยภาพของผู้นำและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนและบทบาทในองค์กรชุมชน และการติดต่อประสานงานกับภาคีและเครือข่ายต่างๆ 2) ปัจจัยภายในชุมชน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน วัฒนธรรมและประเพณี โครงสร้างประชากรในชุมชน การพัฒนาคนรุ่นใหม่ ทรัพยากรที่มีในชุมชนเกื้อหนุนต่อกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชน การจ้างงานในชุมชน รายได้ในชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการมีตลาดชุมชนรองรับ ตลอดจนการยอมรับของชุมชน และ 3) ปัจจัยภายนอกชุมชนได้แก่ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง นโยบายรัฐ เครือข่ายภาคี กลไกทางการตลาด และการคมนาคม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป หน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เพราะวิสาหกิจชุมชนเกิดจากประชาชนผู้เป็นฐานรากทางสังคม อยู่ในสังคมชนบท ห่างไกลความเจริญ การดำเนินงานของรัฐเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนในช่วงหลายปีที่ผ่านมา รัฐได้พัฒนานโยบายเพื่อการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังเป็นอุปสรรคของการจัดการภาครัฐคือ การบริหารงานด้วยการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐเอง ซึ่ง Promsaka Na Sakolnakorn and Naipinit (2013) ได้สรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า ภาครัฐควรสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการให้กับวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจรและต่อเนื่องเช่น การทำบัญชี การใช้เทคโนโลยีการผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์สินค้าและการจัดการด้านตลาด โดยให้สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นเป็นพี่เลี้ยงและฝึกปฏิบัติ นอกจากนั้นภาครัฐควรมีการลดขั้นตอนต่างๆ ที่วิสาหกิจชุมชนต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการลง เช่น การจดทะเบียนจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน การขอรับการรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมต่างๆ เป็นต้น อันดับต่อมาคือ ภาครัฐควรมีการประเมินสถานะของวิสาหกิจชุมชนในทุกปี เพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจที่สามารถดำเนินการธุรกิจได้ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น และให้การช่วยเหลือวิสาหกิจชุมชนที่ประสบปัญหา ทั้งด้านงบประมาณ ความรู้ในการจัดการ รวมไปถึงเงินทุน โดยให้การสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ในระยะเวลาที่เหมาะสมกับสภาพของวิสาหกิจนั้นๆ และรัฐบาลควรจะให้มีหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียว ที่ดูแลวิสาหกิจชุมชนและโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมไปถึงผู้ประกอบการอื่นๆ เพื่อลดการซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในอนาคต

ควรจะมีการศึกษาเพื่อประเมินการทำงานของภาครัฐในการสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อที่จะได้ทราบข้อจำกัดต่างๆ ของภาครัฐ เพื่อนำไปสู่การพัฒนานโยบายและการปฏิบัติงานของภาครัฐต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กลุ่มงานพัฒนาวิสาหกิจเกษตรชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. 2549. **วิสาหกิจชุมชนหนทางพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน (ออนไลน์).** สืบค้นจาก http://www.moac.go.th/builder/aid/articleupdate.php?id=86. [17 มิถุนายน 2553]

จรูญ หยูทอง-แสงอุทัย. 2551. "ปากคำ" คนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา: วาทกรรม พฤติกรรมและวิบากกรรม. **ทักษิณคดี,** 7(2), 67-85.

จิตต์ใส แก้วบุญเรือง. 2545. **การดำเนินงานโครงการ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ประสบความสำเร็จในจังหวัดลำปาง**. การค้นคว้าแบบอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. 2556. **การจัดการและการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน**. สงขลา : สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นันทรัตน์ นามบุรี. 2555. การพัฒนาระบบบัญชีสำหรับวิสาหกิจชุมชนในเขตสามจังหวัดชายแดนใต้. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา,** 5(1), 14-25.

ปัทมาวดี ซูซูกิ. 2552. **Microfinance และการเงินชุมชน. เศรษฐ'ธรรมศาสตร์สัมมนา ลำดับที่ 4**. กรุงเทพฯ : โอเพ่นบุ๊กส์

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. 2548. **พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548**. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

มนเทียร โรหิตเสถียร. 2549. **การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตภัณฑ์จากผ้าในจังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มลิมาศ จริยพงศ์ เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี และปราโมทย์ แก้ววงศ์ศรี. 2553. "คุณค่าของผักพื้นบ้านสถานการณ์การใช้ประโยชน์ในปัจจุบันของชุมชนบ้านวังลุง ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช". **สงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์,** 16(1), 93-113.

รังสรรค์ ปิติปัญญา. 2542. ศักยภาพของชุมชนในการทำธุรกิจชุมชนอุตสาหกรรม. **Applied Economics Journal,** 5(2), 99-113.

วระวุฒิ หล้าทุม. 2540. **ประสิทธิภาพของกลุ่มเกษตรกรตามความคิดเห็นของเกษตรตำบลในจังหวัดเลย**. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิทยา จันทะวงศ์ศรี. 2547. **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม**. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร. 2547. **รูปแบบของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์**. สงขลา : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เสรี พงศ์พิศ. 2552. **คู่มือทำวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ : พลังปัญญา.

สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช. 2554. **รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช.** นครศรีธรรมราช : กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช.

สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง. 2554. รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพัทลุง ประจำปี 2554. พัทลุง : สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง.

สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก. 2554. **รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดพิษณุโลก**. พิษณุโลก : กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549. **แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 : สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ.

สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. 2548. **พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

อรุณ หนูผุด. 2554. **รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสงขลา**. สงขลา : สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา.

Adonisi, M. and Wyk, R. van. 2012. "The Influence of market orientation, flexibility and job satisfaction on corporate entrepreneurship" **International Business & Economic Research Journal, 11**(5), 477-485.

Promsaka Na Sakolnakorn, T., Aim-Im-Tham, S. and Khamanarong, S. 2009. "Management Strategy for Administration of Textile Industries in Developing Country : Case Study Thailand" **Journal of Business Case Studies, 5**(3), 37-44.

Promsaka Na Sakolnakorn, T. 2011. "Economic and Social Development by Management Using Outsourcing and Subcontracting Strategy". **The International Journal of Environmental, Cultural, Economic & Social Sustainability, 7**(5), 273-286.

Promsaka Na Sakolnakorn, T. and Naipinit, A. 2013. "Guidelines for the Management of Community Enterprises in the Songkhla Lake Basin of Thailand". **Asian Social Science, 9**(11), 166-173.

Wasko, M. and Faraj, S. 2000. "It is What One Does: Why People Participate and Help Others in Electronic Communities of Practice". **Journal of Strategic Information Systems, 9**(2-3), 155-173.

ปัญหาเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา : สถานการณ์ความไม่เสมอภาคในสังคมไทย

Problem of underprivileged children in education: situation of inequality in Thailand

ดำรงค์ ตุ้มทอง
นิสิตปริญญาเอก, สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
พัชรินทร์ สิรสุนทร
Ph.D. (Social Planning & Rural Development), รองศาสตราจารย์
ภาควิชาสังคมวิทยาฯ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
รัตนะ บัวสนธ์
กศ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร), ศาสตราจารย์
ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ทวีศักดิ์ ศิริพรไพบูลย์
Ph.D. (Statistics), ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ประจำภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Abstract

This article had 2 major objectives. These included 1) to investigate problematic situation of underprivileged children in education and 2) to provide policy recommendations for solving inequality education. By applying documentary research, the author reviewed numbers of academic publications during the last 8 years. Then, content analysis was adopted before statistical method of Chi-square was used. The findings were as followed:

The number of underprivileged children in education has steadily increased throughout the past 8 years. Although the 15 year free education policy was launched, some schools still ask for some other extra fees. Besides, it was found that the top three